

ბოლნისი უნივერსიტეტი

ბიზნესისა და მართვის დოქტორი
ქუთაისის უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

კულტურული ღონისძიებების როლი აჭარის ტურისტული ბიზნესის განვითარებაში

ბიზნესისა და მართვის დოქტორი

ტურიზმი მსოფლიო ეკონომიკის ერთ-ერთი წამყვანი დარგია და მას ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებაში დიდი წვლილი შეაქვს. ტურიზმის სხვადასხვა სახეობებს შორის განსაკუთრებული პოპულარობით აჭარაში ეკოტურიზმისა და ზღვაზე დასვენების ტურიზმის სახეობები სარგებლობენ, რომლებიც საკმაოდ კარგ დონეზე არის განვითარებული. რაც შეეხება სამთო და სათხილამურო ტურიზმის სახეობებს, აჭარის მაღალმთიანეთში, კერძოდ კი გოდერძის უღელტეხილზე შენდება ზამთრის ტურისტული სოფელი, შესაბამისი სამთო სათხილამურო ინფრასტრუქტურით, რომელიც აქ ჩამოსულ ტურისტებს მიიღებს. თუმცა, ამ დროისათვის შუახევის მუნიციპალიტეტის სოფელ გომარდულსა და ხულოს მუნიციპალიტეტის სოფელ ქედლებში უკვე არსებობს მოწყობილი სათხილამურო ტრასები და საბაგირო გზა, სადაც ბათუმიდან სულ რაღაც 75-90 კმ-ში, ნოემბრიდან მარტის ბოლომდე შესაძლებელია თხილამურებით სრიალი და დასვენება.

აჭარაში უნიკალური პირობებია, როგორც ბუნებრივი ასევე ინფრასტრუქტურული თვალსაზრისით, თითქმის ყველა სახის ტურიზმის განვითარებისათვის. გამონაკლისი ამ მხრივ არც კულტურული ტურიზმია. რეგიონში ასევე ბევრი საერთაშორისო თუ ადგილობრივი დონის კონფერენციები, სიმპოზიუმები, სამიტები და ა.შ ტარდება.

კულტურული ტურიზმის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მიმართულებას წარმოადგენს ისტორიული და რელიგიური ანუ მომლოცველთა ტურიზმი. ისტორიულიდან აღსანიშნავია გონიოს ციხის კომპლექსი, რომელიც საქართველოს ისტორიის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მემკვიდრეა. რელიგიური ტურიზმისადმი ინტერესი აჭარისათვის ბუნებრივი მოვლენაა, რადგან აჭარა, ისევე, როგორც მთელი საქართველო, მდიდარია რელიგიური ძეგლებითა და რელიქვიებით. აჭარაში დღემდე შემორჩენილი ის ტაძრები, რომლებიც ადასტურებს, რომ ქრისტიანობა აჭარის მთელს ტერიტორიაზე უძველესი დროიდან იყო გავრცელებული. ასეთი ტაძრებია ქაქუთის მთავარანგელოზი, წმინდა გიორგის ეკლესია (თეთროსანი), ცხრაფონას ამადლებისა და ჯიხანჯურის საყდარი, ხინოს სამონასტრო კომპლექსი, სხალთის ტაძარი და სხვა.

ტურიზმის ყველა სახეობებთან ერთად, რომელიც ტურისტებს იზიდავს, მნიშვნელოვანია გამოყოფილი და ავლნიშნოთ კულტურული ღონისძიებების გავლენა ტურისტული ბიზნესის განვითარებაზე, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია დიდი რაოდენობით ტურისტების მოზიდვა.

ცხადია, რომ ტურიზმი უშუალოდ და განუყოფლად დაკავშირებული გართობის ინდუსტრიასთან. აჭარა ამ მხრივ ღონისძიებათა უზარმაზარ სპექტრს მოიცავს. მოვლენები, რომლებიც ტურისტული სეზონის დროს ვითარდება, პრაქტიკულად ყველა ასაკისა და გემოვნების მომხმარებელზეა გათვლილი. აჭარა არაჩვეულებრივად მიმზიდველია ტურისტებისათვის

ფესტივალებისა და ღია ცის ქვეშ გამართულ წარმოდგენების პირობებში.

აქ მთელი წლის განმავლობაში მრავალი საერთაშორისო თუ ადგილობრივი დონის სპორტული, კულტურული თუ ტრადიციული ღონისძიებები იმართება. მათი უმრავლესობა უკვე ტრადიციული ხასიათისაა და ბევრი ვიზიტორი სწორედ, მათში მონაწილეობის მისაღებად ჩამოდის აჭარაში. განსაკუთრებით, მათ შორის აღსანიშნავია “შავი ზღვის ჯაზ ფესტივალი” რომელიც ტრადიციულად ივლისის თვეში ტარდება. ფესტივალის ორგანიზატორები ყოველწლიურად მსოფლიოში ცნობილი ჯაზის მომღერლების კონცერტების მოწვობით ანებივრებენ მუსიკის ამ ჟანრის მოყვარულებს. ბათუმში გარდა ჯაზის ფესტივალისა ერთმანეთის მონაცვლეობით ასევე იმართება როკისა, კლუბური და კლასიკური მუსიკის ფესტივალები.

ხელოვნების მოყვარულთათვის მთელი წლის განმავლობაში სხვადასხვა სახის გამოფენები ეწყობა, რომელთა უმრავლესობა უკვე ტრადიციული ხასიათისაა და დიდი პოპულარობით სარგებლობს: ნიკო ფიროსმანის, პიკასოსა და სხვა მსოფლიოში ცნობილი მხატვრების ნამუშევრების გამოფენები. ბათუმის დრამატულ თეატრში კი როგორც ადგილობრივი ასევე სხვა ქვეყნებიდან ჩამოსული თეატრალური დასების სპექტაკლები იმართება. ასევე მნიშვნელოვანია კინო ფესტივალების გამართვა, რომელიც ტრადიციულად ეწყობა.

თითქმის მთელი წლის განმავლობაში ტარდება ხალხური მუსიკისა და ცეკვების ფესტივალები, რომელშიც მონაწილეობენ სხვადასხვა ქვეყნების მუსიკალური კოლექტივები და ანსამბლები.

ზაფხულის სეზონის კულმინაციურ ღონისძიებად ფაქტიურად “მის საქართველო” ითვლება, რომელიც ტრადიციულად სექტემბრის თვეში იმართება. კონკურსში გამარჯვებული გოგონა საქართველოს მის მსოფლიოზე წარადგენს. წლის ბოლოს კი აჭარის მოსახლეობა ჩამოსულ სტუმრებთან ერთად ახალ წელს ბათუმის ევროპის მოედანთან იკრიბება, სადაც მათთვის გრანდიოზული შოუ ეწყობა მსოფლიოში ცნობილი და ქართველი მუსიკოსების მონაწილეობით.

აჭარაში უკვე კარგა ხანია ტრადიციად იქცა ისეთი სახალხო დღესასწაულების მოწვობა-ჩატარება, როგორცაა “შუამთობა”, “ტბელობა”, “კოლხობა”, “მაჭახლობა”, “შრომის დღესასწაული”, “სიმღერისა და ცეკვის დღესასწაული”. ისეთ ტურისტებს, რომელთაც სურთ ქართული და მათ შორის აჭარის რეგიონის ტრადიციების გაცნობა ასეთ დღესასწაულებზე დასწრება საშუალებას მისცემს ეს ყველაფერი საკუთარი თვალით ნახონ და შთაბეჭდილებები შეიქმნან. ასეთ დღესასწაულებზე ასევე იმართება ადგილობრივი ნაწარმის გამოფენა-გაყიდვა, რაც ოჯახური ბიზნესის განვითარების ხელის შემწყობია.

“შუამთობა”- უძველესი ქართული დღესასწაულია და იგი ჩვეულებრივ, მთის სამუშაოთა სეზონის შუა პერიოდს ნიშნავს. ზაფხულში მწყემსები პირუტყვს მასობრივად მიერეკებიან მთაში და იქვე რჩებიან მანამ, სანამ სიცივეები არ დაიწყება. როდესაც ბარში დარჩენილი მოსახლეობა ძირითადად სამუშაოებს მორჩებიან ორი-სამი დღით მიდიან მთაში თავისიანების მოსანახულებლად. ეს ტრადიცია კი, ჩვეულებრივ, დროთა განმავლობაში გადაიზარდა საერთო-სახალხო დღესასწაულში. აჭარის მცხოვრებნი დღესასწაულებს ჩვეულებრივად იმ მთებზე მართავენ, სადაც ძირითადად მესაქონლეობის საზაფხულო საძოვრები აქვთ. სადაც აგვისტოს თვის დასაწყისში ტრადიციულად იმართება გრანდიოზული სახალხო დღესასწაული “შუამთობა”, სადაც მონაწილეობას ღებულობს აჭარის მთიანი მხარის თითქმის ყველა სოფლის წარმომადგენელი, რომლებიც ერთმანეთს ეჯიბრებიან შაირებში, ხალხური საკრავების-ჩონგურის,

ფანდურის, ჭიანურის და სხვა ინსტრუმენტების დაკვრაში, სიმღერაში, ცეკვებში და სხვადასხვა სახის სპორტულ შეჯიბრში.

“ტბელობა”- ხელოს მუნიციპალიტეტში სოფ. ხიხაძირში, დაახლოებით XII-XIII საუკუნეებში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ხიხათა ერისთავის ძე, გამოჩენილი მოაზროვნე, მეცნიერ-ასტრონომი, აბუსერისძე ტბელი, რომელმაც შექმნა ისტორიულ-ფილოსოფიური შრომები, ვრცელი ქრონოლოგიურ-ასტრონომიული ტრაქტატები, მისი ძალისხმევითა შენდა ხიხანის ციხე. ტბელისადმი დიდი პატივისცემისა და დაფასების ნიშნად აქაურმა მცხოვრებლებმა შრომისა და დასვენების დღესასწაულს მისი სახელი „ტბელობა“ უწოდეს. ზეიმის ცენტრია სოფ. ხიხაძირი, მეცნიერის საცხოვრებელი ადგილი. ზეიმი ვრცელდება სოფლებში: სხალთაში, ფურტიოში, თხილვანაში.

“კოლხობა” - ტარდება ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის სოფ. სარფში. ამ დღესასწაულს თავისი აზრი და შინაარსი გააჩნდა. ანტიკური მითოლოგიის მიხედვით, როგორც ვიცით არგონავტებმა კოლხეთიდან მოიტაცეს ოქროს საწმისი, წაიყვანეს კოლხეთის მეფის მშვენიერი ასული, სწორედ ეს მითი უდევს საფუძვლად დიდ თეატრალიზებულ სანახაობას “კოლხობას”, წინათ ამ დღესასწაულს “ქვათმბხაზობა” ეწოდებოდა. ეს დღესასწაული დიდი ზეიმით აღინიშნება ადგილობრივი მოსახლეობის მიერ.

“მაჭახლობა”- ტრადიციული დღესასწაულია, რომელიც ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, მაჭახლის ხეობაში იმართება (ეს ხეობა ოდიტგანვე ფლობდა თოფის გაკეთების ტექნოლოგიას და აქაური თოფი საკმაოდ ცნობილი იყო). დღესასწაული იწყება მაჭახელას თოფის მონუმენტიდან, გრძელდება სოფ. მაჭახლისპირში და მთავრდება სოფ. ზედა ჩხუტუნეთში. ტრადიციულად აღნიშნული ღონისძიება ყოველი წლის სექტემბრის მეორე ნახევარში იმართება.

“შრომის დღესასწაული”- ტარდება ქედის მუნიციპალიტეტში შემოდგომაზე, როდესაც ქედელი მშრომელები სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოებს მორჩებიან. აღნიშნულ დღესასწაულზე თავს იყრის თითქმის მთელი მოსახლეობა, მრავალი სტუმარი ესწრება აგრეთვე ამ დღესასწაულს, რათა ყველამ ერთად იზეიმოს და იდღესასწაულოს. ტარდება შეჯიბრებები სპორტის სხვადასხვა სახეობაში, იმართება შეჯიბრი სიმღერებში, ცეკვებში, ლექსისა და შაირის თქმაში.

“სიმღერისა და ცეკვის დღესასწაული” - ტარდება შუახევის მუნიციპალიტეტში და იმართება ჩვეულებრივ სექტემბერში. ამ დღესასწაულზე ყოველი სოფელი თავისებური პროგრამებითაა წარდგენილი. სრულდება შაირები, ლექსები, ძველი სიმღერები. ამ ზეიმზე ჩვეულებრივად იმართება თეატრალიზირებული სანახაობები. იგი ხალხის სიბრძნემ, მონდომებამ, შემოქმედებითმა ნიჭიერებამ დააფუძნა, რომელიც საუკუნეებიდან მოდის და ჩვენამდე მოაღწია. ასევე სრულდება ფოლკლორული ნომრები - ხალხური სიბრძნის და ხალხური შემოქმედების სახით.

აქ ჩამოთვლილია ყველა ის სახალხო დღესასწაულები, რომელიც ყოველთვის ტარდება, სანახაობითა და ემსახურება აჭარის მოსახლეობის კულტურისა და ტრადიციების წარმოჩენას. ცხადია, ასეთ ღონისძიებებზე დასწრება ტურისტებს მიცემს იმის შესაძლებლობას, რომ უფრო ახლოს გაეცნოს ქართულ კულტურას, ტრადიციებს და სრულფასოვანი წარმოდგენა შეიქმნას ჩვენი ქვეყნის შესახებ. ყოველი ასეთი ორგანიზებული ღონისძიებები კი, რასაკვირველია ტურისტული ბიზნესის განვითარებას შეუწყობს ხელს. ცხადია, უნდა გამრავალფეროვნდეს კულტურული ღონისძიებები და აქტიური რეკლამირება უნდა გაკეთდეს აჭარაში განსახორციელებელ ღონისძიებებზე, რათა უცხოელი ტურისტებისათვის მიმზიდველი იყოს ჩვენს ქვეყანაში სტუმრობა.